

ادامه درس چهارم

انواع متمم: متمم بر سه نوع است

1 متمم های قیدی: به متمم هایی که قابل حذف و گسترش هستند.

2 متمم های فعلی: به متمم هایی که غیر قابل حذف اند و نیاز به حرف اضافه اختصاصی دارند.

مانند: جنگیدن با- چسباندن به- نازیدن به

مانند: علی به پدرش می نازد.

نهاد متمم فعل

3 متمم اسم: به اسم هایی که دارای حرف اضافه اختصاصی هستند. متمم اسم جزء اجزای جمله حساب نمی شوند.

مانند: علاقه به- مهارت در- و...

مانند: او به این کار علاقه دارد.

نهاد متمم مفعول فعل

بن ماضی : مصدر بدون (ن) --- بن مضارع : فعل امر با حذف (ب) اول آن---صفت مفعولی: بن ماضی +ه

تفاوت خط و نوشتار با

با زبان و گفتار

- زبان ریشه در ذات و طبیعت انسان دارد.
- خط و نوشتار ریشه در فرهنگ و اجتماع دارد.
- خط و نوشتار را به وسیله ی هوش و حافظه و درس و مدرسه فرا میگیریم.
- سابقه خط و نوشتار کم تر از زبان و گفتار است .

نکته 1 : خط و نوشتار خواستگاه فرهنگی و اجتماعی دارند و ساخته انسان نبوده.

نکته 2: اگر خط و نوشتار وجود نداشت علوم شکل نگرفته و پیشرفت و انتقال پیدا نمیکرد.

نکته 3: انسان ابتدا زبان را به گفتار تبدیل کرده و بعد آن را به خط و نوشتار تبدیل میکند.

نکته 4: انسان خط و نوشتار را بنا به ضرورت های اجتماعی و فرهنگی اختراع کرده و برای تثبیت ربان و گفتار استفاده میکند.

نکته 5: راز اصلی نیاز ما به آموختن خط و نوشتار این است که زبان پس از آن که از حالت گفتار به نوشتار تبدیل می شود از حالت گفتاری خود فاصله میگیرد.

1	نقطه	برای صحیح نوشتن این کلمات پر نقطه باید دقت کرد. هنگام نوشتن کلمه ها مواظب باشیم که تعداد نقطه ها کم یا زیاد نشود. گذاشتن نقطه یا نگذاشتن آن نیز به دقت نیاز دارد. اگر تعداد نقطه ها درست باشد ولی آنها را درست به کار نبرده باشیم با مشکل روبه رو می شویم.
2	دندانه	س و ش سه دندانه دارند و هنگام نوشتن آنها این مورد همه جا باید رعایت شود. مگر در مواردی که میتوان آنها را به شکل کشیده بنویسیم. شکل کشیده ی (س) و (ش) مخصوص خط تحریری است و همه جا امکان استفاده از آن نیست. (ص) و (ض) همیشه باید یک دندانه داشته باشد.
3	شکل حرف	هر حرفی باید به شکل صحیح خود نوشته شود.
4	شکل های حرف	حرف های مثل: ب. ج. ع. غ. ف. ق. ک. ل. م. ن. ه. ی. در اول وسط و پایان کلمه که شکل های گوناگونی دارند و نمی توان یکی از این شکل ها را به جای دیگری به کار برد.
5	سر کج	نشانه ای که دو حرف (ک) و (گ) را از یک دیگر مشخص می کند سر کج آنها است و رعایت آن کاملاً ضروری است.

هر فعل پنج ویژگی دارد: شخص- زمان- گذر- وجه- معلوم و مجهول

- شخص

جمع		مفرد	
رفتیم	اول	رفتم	اول
رفتید	دوم	رفتی	دوم
رفتند	سوم	رفت	سوم

- زمان

فعل سه زمان دارد: ماضی- مضارع- آینده

- ماضی
- ماضی ساده = بن ماضی + شناسه : رفتم- رفتی- رفت...
 - ماضی استمراری = می + بن ماضی + شناسه: می رفتم- می رفتی- می رفت...
 - ماضی بعید = صفت مفعولی + بودم- بودی- بود...: رفته بودم- رفته بودی...
 - ماضی التزامی = صفت مفعولی + باشم- باشی- باشد...
 - ماضی نقلی = صفت مفعولی + ام- ای - است- ایم- اید- اند : رفته ام- رفته ای...

- مضارع
- مضارع اخباری = می + بن مضارع + شناسه: میروم- می روی...
 - مضارع التزامی = ب + بن مضارع + شناسه: بروم- بروی- برود

- خواهم - خواهی و... + بن ماضی:

آینده

- خواهم رفت...

داشتم می رفتم

داشتمی می رفتی

داشت می رفت

+ ماضی استمراری

داشتم

داشتمی

داشت

ماضی مستمر

دارم می روم

داری می روی

دارد می رود

+ مضارع اخباری

دارم

داری

دارد

مضارع مستمر

کاربرد افعال

ماضی ساده: بیان کار در گذشته به طور کامل.

ماضی استمراری: بیان کار در گذشته که به طور پیوسته ادامه داشته یا بارها تکرار شده.

ماضی بعید: برای بیان کاری در گذشته که پیش از کار دیگر انجام گرفته.

ماضی التزامی: برای بیان کار در گذشته با احتمال - الزام - آرزو در گذشته.

ماضی نقلی: برای بیان کاری که در گذشته انجام شده و آثار و نتیجه آن مورد نظر است.

ماضی مستمر: برای بیان کاری در گذشته همزمان با کار دیگر.

مضارع اخباری: برای بیان حقایق کلی و مطالب علمی.

مضارع التزامی: برای بیان کار در گذشته با احتمال – آرزو- الزام در آینده.

مضارع مستمر: برای بیان کاری که هم اکنون در حال انجام است.

- وجه اخباری: هر فعل که (می) داشته باشد وجه اخباری دارد.

وجه فعل } - وجه التزامی: مضارع التزامی و ماضی التزامی

- وجه امری: افعال امر: برو

نکته: تمام افعال به جز موارد بالا وجه اخباری دارند.

مانند: شاید فردا به مدرسه بروید: وجه التزامی

دوم شخص مفرد ب + بن مضارع + Ø : برو

فعل امر

دوم شخص جمع ب + بن مضارع + ید : بروید

گذر: علاوه بر نهاد نیاز به (مسند- مفعول- متمم) نیز دارد

فعل

نا گذر: فقط نیاز به نهاد دارد: رفت- آمد

گذر به مفعول: علی غذا را خورد.
 فعل گذر — گذر به متمم فعل: علی از گربه ترسید.
 گذر به مسند: هوا سرد است.

طریقه گذرا کردن فعل نا گزر:

بن مضارع + ان + د / ید: پراند و پرانید.

افعال بی قاعده

مثال	مثال	گذر	نا گزر
حسن علی را به مدرسه برد	علی به مدرسه رفت	برد	رفت
پدر علی را به مدرسه آورد	علی به مدرسه آمد	آورد	آمد
باد برگ را انداخت.	برگ افتاد	انداخت	افتاد
علی کتاب را در مدرسه گذاشت	کتاب در مدرسه ماند	گذاشت	ماند

معلوم: فعلی که معنی آن با نهاد کامل می شود
 فعل —
 مجهول: نهاد آن معلوم نیست.

مراحل مجهول کردن جمله معلوم:

1 نهاد جمله معلوم را حذف می کنیم.

2 مفعول جمله را نهاد قرار می دهیم.

3 فعل جمله را به شکل صفت مفعولی درمی آوریم.

4 از مصدر شدن شخص و شمار مناسب می آوریم.

مانند: مریم نامه را نوشت ← نامه نوشته شد.

نکته: فقط جملات گذرا به مفعول مجهول می شوند.

مانند: لوله ترکید ← سرما لوله را ترکاند ← لوله ترکانده شد

1 - روش مجهول کردن جمله ی معلوم:

1 نهاد جمله معلوم را حذف می کنیم.

2 مفعول جمله را نهاد قرار می دهیم.

3 فعل جمله را به شکل صفت مفعولی درمی آوریم.

4 از مصدر شدن شخص و شمار مناسب می آوریم.

مانند: مریم نامه را نوشت ← نامه نوشته شد.

نکته: فقط جملات گذرا به مفعول مجهول می شوند.

مانند: لوله ترکید ← سرما لوله را ترکاند ← لوله ترکانده شد

2- روش منفی کردن افعال:

نکته: تکواژ منفی ساز در زبان فارسی (ن) می باشد که روش استفاده ی آن در فعل های گوناگون را بیان می کنیم.

1 - در مضارع مستمر برای منفی کردن فعل , فعل کمکی را حذف می کنیم.

مانند: بهرام دارد کار می کند ← بهرام کار نمی کند.

2 - تکواژ منفی ساز در فعل های مرگب قبل از فعل های غیر صرفی می آید.

مانند: علی درس را مطالعه کرد ← علی درس را مطالعه نکرد.

3 - اگر فعلی که قرار است منفی شود با (ب) شروع شود در هنگام گرفتن تکواژ منفی ساز (ب) حذف می شود.

1- استفاده از آهنگ جمله «به مدرسه می روی؟» ← آهنگ خیزان

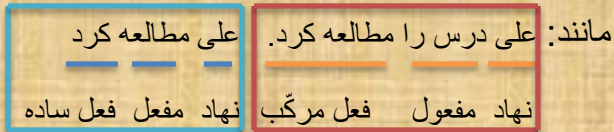
نکته: اگر جمله در جواب بله یا نه باشد آهنگ خیزان است وگرنه آهنگ افتان است.

2 - استفاده از ضمائر پرسشی: «آیا, چرا, چگونه».

پرسشی کردن جملات

1- نقش پذیری: هرگاه قسمت غیر صرفی فعل نقش دستوری بپذیرد

فعل ساده است در غیر این صورت فعل مرکب است.

راه های تشخیص فعل مرکب از ساده:

2 - گسترش پذیری: هرگاه قسمت غیر صرفی فعل گسترش یابد

فعل ساده است. مانند: آب دریا بالا **تر** آمد.

نکته: تمام فعل های کنایه ای (فعل هایی که کاربرد قدیمی دارند) فعل مرکب اند و نیاز به امتحان ندارند.

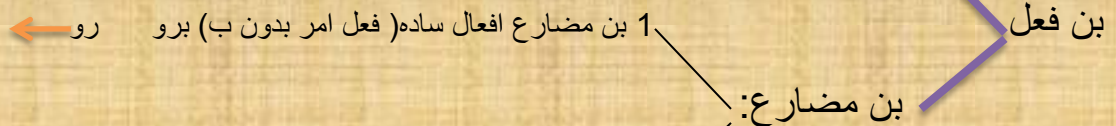
مانند: او به در چشم دوخت

مرکب (کنایه ای)

- فعل معین (فعل کمکی): به افعالی که در صرف افعال اصلی به ما کمک می کنند فعل کمکی می گویند مانند ماضی بعید, ماضی التزامی و...

مانند: رفته بودم , خواهم رفت , نوشته شد , رفته باشد

بن ماضی: مصدر بدون (ن) مانند: رفتن ← رفت

2 بن مضارع فعل های پیشوندی و مرکب: برای ساختن ای نوع بن ها قسمت

پیشوند در فعل پیشوندی و قسمت غیر صرفی در فعل مرکب را قبل از بن

مضارع فعل می آوریم.

واج: آوایی است که می تواند در یک ساخت آوایی جایگزین آوایی دیگر شود و معنای آن را تغییر دهد.

مانند: بار ← کار

تفاوت واج ها و حرف ها: 1- واج نمود آوایی دارد اما حروف نمود نوشتاری 2- برای نمایش واج ها آنها را بین دو ممیز و برای نشان دادن حروف آنها را بین دو گیومه قرار می دهند.

/ک/ و «ب»

نکته: رابطه ی میان حروف و واج ها رابطه ای یک به یک نیست به همین دلیل تعداد حروف از واج ها زیاد تر است.

1 - صامت ها «بدون صدا» 23

هجا چیست: به مقدار آوایی که با یک بار باز و بسته شدن دهان تولید می شود هجا می گوئیم.

- 1 - تک هجایی: گل
- 2 - دو هجایی: بابا
- 3 - سه هجایی: برابر
- 4 - چهار هجایی: باریک بینی

نکته: برای تعیین واج های یک واژه باید ابتدا آن واژه را الگوی هجایی کنیم و بعد تعیین واج کنیم.

ل/ل , // : ص + م

لاله

ل/ل , /ل/ : ص + م

الگو های هجایی رایج در زبان فارسی:

1 - ص + م ← به /ب/ , /ب/

2 - ص + م + ص ← سر /س/ , /س/ , /ر/

3 - ص + م + ص + ص ← کاشت /ک/ , // , /ش/ , /ت/

قوانین هجایی: 1 - هیچ هجایی در زبان فارسی با مصوت آغاز نمی شود 2 - دو صامت اول یک هجا نمی آیند ولی آخر آن می آیند.

مانند: ابر ← /ء/ , /ل/ , /ب/ , /ر/ = ص + م + ص + ص